

О.В. ЛУКАШ

Київський національний університет ім. Тараса Шевченка
вул. Володимирська, 64, м. Київ, 01033, Україна
lukash@cg.ukrtel.net

СИСТЕМАТИЧНА СТРУКТУРА ФЛОРИ СХІДНОГО ПОЛІССЯ

Ключові слова: флора, систематична структура, Східне Полісся, аборигенна фракція, адвентивна фракція

Вступ

Для встановлення тенденцій формування флори необхідне узагальнення сучасних даних і результатів попередніх досліджень. В історії флористичного вивчення Східного Полісся можна виокремити три етапи.

Етап початкових, переважно прикладних, досліджень флори та узагальнення їх результатів (1790-ті рр. до кінця 1900-х) характеризується фрагментарним вивченням флори окремих адміністративних одиниць регіону з метою визначення потенціалу господарського використання природних рослинних ресурсів. За зведенням Й.К. Пачоського «Флора Полесья и прилежащих местностей» [9] флористичне багатство Східного Полісся становить близько 950 видів.

На етапі констатування та збору флористичної інформації (кінець 1890-х — початок 1980-х рр.) досліджували рослинний покрив різних адміністративних і природно-географічних одиниць Східного Полісся. Півстоліття — починаючи з 1920-х рр. — тут проводилися ґрунтовні геоботанічні дослідження, за результатами яких опубліковано низку праць, де фрагментарно наводяться флористичні відомості.

На етапі аналізу та узагальнення флористичних даних (триває донині) здійснюється комплексне, насамперед созологічне, вивчення флори та рослинності окремих регіонів Східного Полісся. Відправною точкою цього етапу стала монографія Т.Л. Андрієнко та Ю.Р. Шеляга-Сосонка «Расчтительный мир Украинского Полесья в аспекте его охраны» [1].

За нашими даними, на кінець ХХ ст. попередній список флори, складений за літературними джерелами, власними спостереженнями та гербарними матеріалами, налічував 1060 видів [8].

Матеріали дослідження

Систематичний аналіз флори судинних рослин Східного Полісся виконаний на основі електронної бази даних «Конспект флори Східного Полісся», сформованої за результатами польових досліджень 1994—2007 рр. у поліській частині Лівобережжя Дніпра в межах України, Росії та Білорусі.

© О.В. ЛУКАШ, 2009

Складаючи конспект флори Східного Полісся, автор скористався матеріалами гербаріїв Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України (КВ), Київського національного університету ім. Тараса Шевченка (КВУ), Національного ботанічного саду ім. М.М. Гришка НАН України (КВНА), Ботанічного інституту ім. В.Л. Комарова РАН (ЛЕ), Гомельського державного університету ім. Ф. Скорини, державного природного заповідника «Брянський ліс» (Російська Федерація), Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т.Г. Шевченка, Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя, а також опублікованими результатами ботанічних досліджень на території регіону.

Результати досліджень та їх обговорення

На сьогодні у спонтанній флорі судинних рослин Східного Полісся виявлено 1315 видів з 569 родів 138 родин, її аборигенна фракція налічує 1047 видів з 443 родів 123 родин, адвентивна — 268 видів з 195 родів 61 родини.

У табл. 1 наведено розподіл видів, родів і родин спонтанної флори судинних рослин Східного Полісся та її фракцій у відділах і класах (для *Magnoliophyta*).

Показник систематичної різноманітності флори — флористична пропорція (кількість родин : кількість родів : кількість видів) — для Східного Полісся становить 1 : 4,1 : 9,5, для аборигенної фракції флори — 1 : 3,6 : 8,5, для Українського Полісся [15] — 1 : 5 : 13. Відмінності між показником систематичної різноманітності флори Східного Полісся й Українського Полісся зумовлені як об'єктивними, так і суб'єктивними причинами. З одного боку, природна флора Українського Полісся, до якого належить більша частина Південного Полісся та південна частина Східного Полісся, багатша на 356 таксонів. З другого боку, складаючи список флори регіону, ми використовували сучасні номенклатурно-таксономічні підходи розуміння родин у вужчих, ніж раніше, обсягах, тому у флористичній пропорції на одну родину припадає дещо менша кількість родів і видів.

Низькі флористичні пропорції у відділах *Lycopodiophyta* (1 : 1,7 : 2,3), *Equisetophyta* (1 : 1 : 7), *Polypodiophyta* (1 : 1,4 : 2,3) та *Pinophyta* (1 : 1,5 : 1,5) для аборигенної флори типові для флори Голарктичного флористичного царства й Землі у цілому [3] та ілюструють затухання процесу видоутворення у цих таксонах, що відображає сучасний стан еволюції рослинного світу [5]. В адвентивній флорі види з цих відділів не представлені.

Співвідношення таксонів високого рангу у флорі судинних рослин Східного Полісся та флористичні пропорції (як для флори регіону загалом, так і для її аборигенної фракції) закономірні й характерні для флор помірної зони Голарктики [11—13].

Середня кількість видів у родині для флори судинних рослин Східного Полісся становить 9,5, для її аборигенної фракції — 8,5, для адвентивної — 4,4. У табл. 1 наведені ранги родин, рівень видового багатства яких вищий

Таблиця 1. Співвідношення кількості таксонів у флорі судинних рослин Східного Полісся

Таксон	Спонтанна флора						Аборигенна фракція						Адвентивна фракція						
	родина		рід		вид		родина		рід		вид		родина		рід		вид		
	абс.	%	абс.	%	абс.	%	абс.	%	абс.	%	абс.	%	абс.	%	абс.	%	абс.	%	
<i>Lycopodiophyta</i>	3	2,17	5	0,88	7	0,53	3	2,42	5	1,13	7	0,67	0	0	0	0	0	0	0
<i>Equisetophyta</i>	1	0,72	1	0,18	7	0,53	1	0,81	1	0,23	7	0,67	0	0	0	0	0	0	0
<i>Polypodiophyta</i>	9	6,52	13	2,28	21	1,60	9	7,26	13	2,93	21	2,01	0	0	0	0	0	0	0
<i>Pinophyta</i>	2	1,45	5	0,88	8	0,61	2	1,61	3	0,68	3	0,29	1	1,63	3	1,54	5	1,87	5
<i>Magnoliophyta</i> , у т.ч.:	123	89,14	545	95,78	1272	96,73	109	87,91	421	95,04	1009	96,37	60	98,37	192	98,46	263	98,14	263
<i>Liliopsida</i>	27	19,57	115	20,21	304	23,12	26	20,97	104	23,48	280	26,74	7	11,48	17	8,72	24	8,96	24
<i>Magnoliopsida</i>	96	69,57	430	75,57	968	73,61	83	66,94	317	71,66	729	69,63	53	86,89	175	89,74	239	89,18	239
Разом	138	100	569	100	1315	100	123	100	443	100	1047	100	61	100	195	100	268	100	268

за середній. У перших десяти провідних родин спонтанної флори судинних рослин Східного Полісся зосереджено 53,17 % видів. Для аборигенної фракції флори цей показник дуже близький — 53,37 %. Десять провідних родин адвентивної фракції флори охоплюють 64,57 %. На думку А.І. Толмачова [12], яку ми поділяємо, велика кількість видів у порівняно малому числі родин характерна для територій з екстремальними умовами розвитку рослинного покриву.

В адвентивній флорі представлена лише половина родин спонтанної флори Східного Полісся. 14 родин (*Acoraceae*, *Amaranthaceae*, *Anacardiaceae*, *Bignoniaceae*, *Elaeagnaceae*, *Hippocastanaceae*, *Hydrophyllaceae*, *Juglandaceae*, *Moraceae*, *Phytolaccaceae*, *Portulacaceae*, *Rutaceae*, *Verbenaceae*, *Vitaceae*) спонтанної флори регіону охоплюють тільки адвентивні види.

Перша трійка родин (*Asteraceae*, *Poaceae* та *Cyperaceae*) є типовою для родинно-видових спектрів флор Бореальної області [11]. У спектрі провідних родин флори Східного Полісся (табл. 2) першу та другу позиції займають, відповідно, *Asteraceae* і *Poaceae*, а третю—четверту — поділяють *Cyperaceae* та *Rosaceae*. Стійке положення родини *Rosaceae* серед провідних, як вважають дослідники Східної Фенноскандії, є не стільки бореальною особливістю, скільки результатом середньоевропейських («західних») впливів [7].

Одним із центрів, який суттєво вплинув на формування флори

Таблиця 2. Спектр провідних родин флори судинних рослин Східного Полісся

Ранг	Спонтанна флора					Аборигенна флора					Адвентивна флора				
	родина	вид		рід		родина	вид		рід		родина	вид		рід	
		абс	%	абс	%		абс	%	абс	%		абс	%	абс	%
1	<i>Asteraceae</i>	153	11,63	63	11,09	<i>Asteraceae</i>	114	10,89	45	10,16	<i>Asteraceae</i>	39	14,55	28	14,36
2	<i>Poaceae</i>	102	7,76	50	8,80	<i>Poaceae</i>	84	8,02	42	9,48	<i>Brassicaceae</i>	28	10,45	21	10,77
3	<i>Cyperaceae</i>	74	5,63	11	1,94	<i>Cyperaceae</i>	74	7,07	11	2,48	<i>Rosaceae</i>	19	7,09	14	7,18
4	<i>Rosaceae</i>			22	3,87	<i>Rosaceae</i>	55	5,25	16	3,61	<i>Poaceae</i>	18	6,72	11	5,64
5	<i>Caryophyllaceae</i>	61	4,64	29	5,11	<i>Caryophyllaceae</i>	53	5,06	25	5,64	<i>Fabaceae</i>			12	6,15
6	<i>Fabaceae</i>	57	4,33	21	3,70	<i>Fabaceae</i>	39	3,72	13	2,93	<i>Chenopodiaceae</i>	16	5,97	7	3,59
7	<i>Brassicaceae</i>	54	4,11	32	5,63	<i>Lamiaceae</i>			21	4,74	<i>Lamiaceae</i>	10	3,73	8	4,10
8	<i>Lamiaceae</i>	49	3,73	24	4,23	<i>Apiaceae</i>	35	3,34	29	6,55	<i>Boraginaceae</i>	9	3,36	9	4,62
9	<i>Apiaceae</i>	41	3,12	33	5,81	<i>Orchidaceae</i>	33	3,15	18	4,06	<i>Caryophyllaceae</i>	8	2,99	8	4,10
10	<i>Ranunculaceae</i>	34	2,59	16	2,82	<i>Ranunculaceae</i>			15	3,39	<i>Solanaceae</i>			8	4,10
11	<i>Orchidaceae</i>	33	2,51	18	3,17	<i>Brassicaceae</i>	26	2,48	16	3,61	<i>Apiaceae</i>	6	2,24	5	2,56
12	<i>Polygonaceae</i>	28	2,13	7	1,23	<i>Polygonaceae</i>	23	2,20	5	1,13	<i>Pinaceae</i>	5	1,87	3	1,54
13	<i>Boraginaceae</i>	25	1,90	13	2,29	<i>Veronicaceae</i>	21	2,01	5	1,13	<i>Malvaceae</i>			2	1,03
14	<i>Veronicaceae</i>	24	1,83	5	0,88	<i>Orobanchaceae</i>	20	1,91	7	1,58	<i>Polygonaceae</i>			3	1,54
15	<i>Chenopodiaceae</i>	23	1,75	8	1,41	<i>Salicaceae</i>	17	1,62	2	0,45	—				
16	<i>Orobanchaceae</i>	21	1,60	8	1,41	<i>Juncaceae</i>	16	1,53	2	0,45	—				
17	<i>Salicaceae</i>	19	1,44	2	0,35	<i>Boraginaceae</i>			7	1,58	—				
18	<i>Juncaceae</i>	17	1,29	2	0,35	<i>Violaceae</i>	15	1,43	1	0,23	—				
19	<i>Violaceae</i>	16	1,22	1	0,18	<i>Potamogetonaceae</i>	14	1,34	1	0,23	—				
20	<i>Onagraceae</i>	15	1,14	4	0,70	<i>Campanulaceae</i>	13	1,24	3	0,68	—				
21	<i>Potamogetonaceae</i>	14	1,06	1	0,18	<i>Rubiaceae</i>			3	0,68	—				
22	<i>Campanulaceae</i>	13	0,99	3	0,53	<i>Euphorbiaceae</i>	11	1,05	2	0,45	—				
23	<i>Rubiaceae</i>			16	2,82	<i>Onagraceae</i>			3	0,68	—				
24	<i>Euphorbiaceae</i>	12	0,91	2	0,35	<i>Ericaceae</i>	9	0,86	7	1,58	—				
	Разом	972	73,93	391	68,84	Разом	784	74,86	299	67,49	Разом	199	74,29	139	71,28

Східного Полісся, є Середземноморський. Про це свідчить наявність серед провідних характерних родин флор Давнього Середземномор'я — *Caryophyllaceae*, *Fabaceae*, *Brassicaceae*, *Lamiaceae* та *Apiaceae* [10, 16].

Дуже високе положення (друге місце) у родинно-видовому спектрі адвентивної фракції флори Східного Полісся займає *Brassicaceae* за рахунок інвазій видів (*Arabidopsis thaliana* (L.) Heynh., *Armoracia rusticana* P. Gaertn., B. Mey et Schreb., *Bunias orientalis* L., *Camelina microcarpa* Wierzb. ex Rechb., *Descurainia Sophia* (L.) Webb ex Prantl, *Lepidium ruderales* L., *Raphanus raphanistrum* L., *Sisymbrium loeselii* L., *Thlaspi arvense* L. та ін.), характерних для ксеричних територій Середземноморської та Ірано-Туранської областей. Внаслідок цього у спектрі провідних родин спонтанної флори регіону *Brassicaceae* — на сьомому місці, тимчасом як у спектрі родин аборигенної фракції флори — на дещо нижчій позиції.

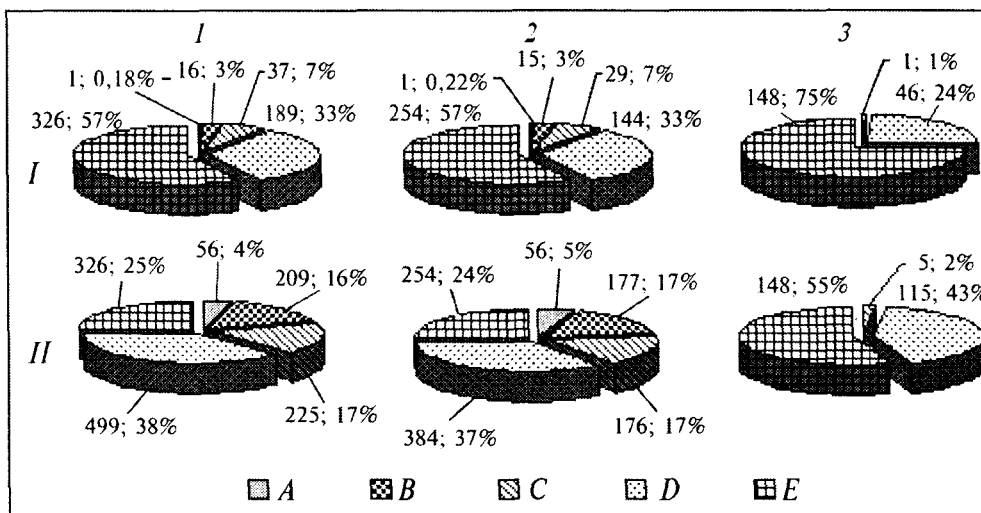
Серед провідних у родинно-видових спектрах спонтанної флори Східного Полісся в цілому та її аборигенної фракції відзначаємо *Ranunculaceae*, представлену здебільшого у помірних та холодних областях земної кулі.

В аборигенній фракції флори на 9—10 місце виходить космополітна родина *Orchidaceae*, значно бідніша у помірному поясі, ніж у тропічних широтах [2]. Її високий ранг у флорі Східного Полісся «утримується» за рахунок Нерусо-Деснянського фізико-географічного району, де найкраще збережений рослинний покрив.

У родинно-видовому спектрі адвентивної флори Східного Полісся у десятці провідних — *Chenopodiaceae*, *Boraginaceae* та *Solanaceae*, які займають нижчі ранги у спектрах родин аборигенної та спонтанної флори регіону. *Chenopodiaceae* — типовий представник пустельних флор [10]. Д.М. Доброчаєва [4] зазначала, що у складі флори *Boraginaceae* Східної Європи переважає аридний (ксеромеридіональний) географічний елемент, до якого належать групи видів, поширені в теплоаридних областях Голарктики. *Solanaceae* увійшла до першої десятки родинно-видового спектра адвентивної флори за рахунок низки інтродукованих видів з тропічних, субтропічних і помірних областей переважно Південної Америки.

Родин вищих рослин, представлених одним-двома видами, у спонтанній флорі 62 (44,93 %), в її аборигенній фракції — 60 (48,76 %), адвентивній — 40 (65,57 %). Значна частка таких родин зумовлена відносною молодістю флори регіону загалом, її міграційним характером. Аргументом на користь молодого віку флори є і майже повна відсутність ендемічних видів, про що стосовно Полісся зауважується у монографії «Растительный мир Украинского Полесья в аспекте его охраны» [1]. На Східному Поліссі трапляються субендеміки з *Caryophyllaceae*, яких М.М. Федорончук [14] за характером поширення відносить до південно-сарматської, або кашубської (*Dianthus borbasii* Vandas, *Dianthus membranaceus* Borbas, *Dianthus pineticola* Kleopow, *Dianthus pseudosquarrosus* (Novak) Klokov) та понтичної (*Dianthus eugeniae* Kleopow) груп.

Ми використали запропонований Д.В. Дубиною та Ю.Р. Шелягом-Сосонком [5] підхід до розподілу родів на групи залежно від кількості видів. На

Діаграми співвідношення кількості груп родів (I) та кількості видів у них (II) у спонтанній флорі Східного Полісся (1), її аборигенній (2) та адвентивній (3) фракціях.

Умовні позначення: A — гіперполіморфний рід *Carex* (56 видів), B — поліморфні роди (19—10 видів), C — середні роди (9—5 видів), D — бідні роди (4—2 види), E — монотипні роди (по 1 виду)

The diagrams of ratio of amount of genera groups (I) and amount of species in them (II) in spontaneous flora of East Polissya (1), its autochthonous (2) and adventive (3) fractions.

Symbols indicate: A — hyperpolymorphic genera *Carex* (56 species), B — polymorphic genera (19—10 species), C — average genera (9—5 species), D — poor genera (4—2 species), E — monotypic genera (with 1 species)

рисунку представлені кругові діаграми співвідношення кількості груп родів флори судинних рослин Східного Полісся та кількості видів у них. Порівняно зі спонтанною флорою регіону в цілому якісний склад поліморфних родів аборигенної фракції відрізняється відсутністю таких таксонів, як *Vicia* L. та *Epilobium* L. Незначні відмінності бачимо також у рангах родів.

У родово-видовому спектрі флори судинних рослин Східного Полісся (табл. 3) найбільший поліморфізм виявлений у типового бореального роду *Carex* L. Про бореально-температний характер досліджуваної флори свідчить значна видова представленість бореальних родів (*Salix* L., *Potamogeton* L., *Juncus* L.) і поширених переважно у помірних областях північної півкулі *Pilosella* Hill, *Potentilla* L., *Viola* L., *Cirsium* Mill. Поширенню у флорі регіону видів гігро- та гідрофільних поліморфних родів (*Salix*, *Carex*, *Potamogeton*, *Juncus*) сприяє розгалужена гідрологічна мережа.

Досить високим рівнем видового багатства вирізняються середземноморські роди *Veronica* L. і *Trifolium* L.

Високу представленість у флорі Східного Полісся родів *Poa* L., *Campanula* L., *Euphorbia* L., *Rumex* L., *Galium* L., значно поширених у північній півкулі, пояснюємо різноманітністю ценотичних умов, передусім лучних та узлісних екотопів.

Таблиця 3. Спектр поліморфних родів флори судинних рослин Східного Полісся

Ранг	Спонтанна флора			Аборигенна флора		
	рід	вид		рід	вид	
		абс	%		абс	%
1	<i>Carex</i>	56	4,26	<i>Carex</i>	56	5,35
2	<i>Veronica</i>	19	1,44	<i>Pilosella</i>	16	1,53
3	<i>Pilosella</i>	16	1,22	<i>Veronica</i>	16	1,53
4	<i>Potentilla</i>	16	1,22	<i>Potentilla</i>	15	1,43
5	<i>Viola</i>	16	1,22	<i>Viola</i>	15	1,43
6	<i>Salix</i>	15	1,14	<i>Potamogeton</i>	14	1,34
7	<i>Potamogeton</i>	14	1,06	<i>Salix</i>	14	1,34
8	<i>Juncus</i>	13	0,99	<i>Juncus</i>	12	1,15
9	<i>Cirsium</i>	12	0,91	<i>Cirsium</i>	12	1,15
10	<i>Trifolium</i>	12	0,91	<i>Campanula</i>	11	1,05
11	<i>Poa</i>	11	0,84	<i>Rumex</i>	11	1,05
12	<i>Vicia</i>	11	0,84	<i>Galium</i>	11	1,05
13	<i>Campanula</i>	11	0,84	<i>Poa</i>	10	0,96
14	<i>Euphorbia</i>	11	0,84	<i>Euphorbia</i>	10	0,96
15	<i>Rumex</i>	11	0,84	<i>Trifolium</i>	10	0,96
16	<i>Galium</i>	11	0,84	—		
17	<i>Epilobium</i>	10	0,76	—		
	Разом	265	20,17	Разом	233	22,28

У родово-видовому спектрі адвентивної флори Східного Полісся, який докорінно відрізняється від такої аборигенної фракції та спонтанної флори у цілому, провідні позиції займають термоксерофільні елементи. Більш як 75 % родів (148 таксонів) в адвентивній флорі представлені одним видом; 123 роди відсутні в аборигенній флорі, а трапляються лише в адвентивній фракції.

У складі провідних родів адвентивної флори *Vicia*, *Bromus* L., *Atriplex* L., *Chenopodium* L., *Malva* L., *Sisymbrium* L. відзначені переважно адвентивні види середземноморського та ірано-туранського походження. Представники роду *Amaranthus* L. — північноамериканські кенофіти.

Монотипні роди становлять більше половини (в адвентивній фракції — 75 %) всіх родин, а містять лише чверть видів флори Східного Полісся (в адвентивній фракції — понад половину). Серед одновидових родів природної флори багато бореальних (*Hyperzia* Bernh., *Juniperus* L., *Linnaea* L., *Oxycoccus* Hill, *Moneses* Salisb., *Chamedaphne* Moench, *Ledum* L. та ін.), які визначають соціологічну цінність досліджуваної території.

Висновки

Загалом флора судинних рослин Східного Полісся має бореально-температний характер і на сучасному етапі, зазнаючи антропогенного впливу, набуває термоексерофільних ознак. Вона формувалася з різних центрів видоутворення, але з чітким переважанням бореального та середземноморського.

Якісний склад провідних родин і родів спонтанної флори Східного Полісся та її аборигенної фракції загалом збігається. Виявлені лише незначні відмінності у рангах таксонів. Суттєво відрізняється родовий склад адвентивної фракції від аборигенної та спонтанної флори регіону в цілому. Отже, систематичний аналіз флори регіону з урахуванням адвентивної фракції дає змогу не лише твердити про особливості природної флори, а й з'ясувати сучасні зміни флори, що виявляються на таксономічному рівні.

Автор щиро вдячний д-ру біол. наук, проф. С.Л. Мосякіну за таксономічно-номенклатурне редагування конспекту флори Східного Полісся.

1. Андриенко Т.Л., Шеляг-Сосонко Ю.Р. Растительный мир Украинского Полесья в аспекте его охраны. — Киев: Наук. думка, 1983. — 216 с.
2. Гладкова В.Н. Порядок орхидные (Orchidales) // Жизнь растений. — Т. 6. — М.: Просвещение, 1982. — С. 248—274.
3. Гроссгейм А.А. Анализ флоры Кавказа. — Баку: Изд-во Азерб. фил. АН СССР, 1936. — 259 с.
4. Доброчаєва Д.М. Кількісний склад і аналіз флори *Boraginaceae* Lindl. (порядок Boraginales Hutch) європейської частини СРСР // Укр. ботан. журн. — 1977. — 34, № 6. — С. 604—611.
5. Дубина Д.В., Шеляг-Сосонко Ю.Р. Плавни Причерномор'я. — Киев: Наук. думка, 1989. — 272 с.
6. Комаров В.Л. Происхождение растений // Избр. соч. в 12 т. — Л.: Изд-во АН СССР, 1954. — Т. 10. — С. 283—475.
7. Кучеров И.Б., Милевская С.Н., Полозова Т.Г. Структура флоры заповедника «Кивач» в контексте сравнения локальных флор на широтном профиле Восточной Фенноскандии // Сравнит. флорист. на рубеже III тысячелетия: достижения, проблемы, перспективы: Мат-лы V Раб. совещ. по сравнит. флорист. (Ижевск, 1998). — СПб., 2000. — С. 63—83.
8. Лукаш А.В., Лукаш И.Н. Конспект флоры Восточного Полесья // Изуч. фл. Вост. Европы: достижения и перспективы: Тез. докл. Междунар. конф. (Санкт-Петербург, 23–28 мая 2005). — М.; СПб.: Т-во науч. изд. КМК, 2005. — С. 52–53.
9. Пачоский И.К. Флора Полесья и прилежащих местностей // Тр. СПб. об-ва естествоиспыт. — 1897. — 27, вып. 2. — С. 1—260; — 1899. — 29, вып. 3. — С. 1—115; — 1900. — 30, вып. 3. — С. 1—103.
10. Протопопова В.В. Синантропная флора Украины и пути ее развития — Киев: Наук. думка, 1991. — 204 с.
11. Толмачев А.И. Богатство флор как объект сравнительного изучения // Вестн. Ленингр. ун-та. Сер. Биол. — 1970. — № 9. — С. 71—83.
12. Толмачев А.И. Введение в географию растений. — Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1974. — 244 с.
13. Толмачев А.И. О некоторых количественных соотношениях во флорах Земного шара // Вестн. Ленингр. ун-та. Сер. Биол. — 1970. — № 1. — С. 62—74.

14. Федорончук М.М. Родина *Caryophyllaceae* Juss. у флорі України: систематика, географія, історія розвитку: Автореф. дис. ... д-ра біол. наук. — К., 2006. — 40 с.
15. Фіторізноманіття Українського Полісся та його охорона / Під заг. ред. Т.Л. Андрієнко. — К.: Фітосоціоцентр, 2006. — 316 с.
16. Флора Восточной Европы / Отв. ред. Н.Н. Цвелев. — Т. 11. — М.; СПб.: Т-во науч. изд. КМК, 2004. — 536 с.

Рекомендує до друку
С.Л. Мосякін

Надійшла 20.11.2008

A.V. Lukash

Киевский национальный университет им. Тараса Шевченко

СИСТЕМАТИЧЕСКАЯ СТРУКТУРА ФЛОРЫ ВОСТОЧНОГО ПОЛЕСЬЯ

Во флоре сосудистых растений Восточного Полесья выявлено 1315 видов из 569 родов 138 семейств, её аборигенная фракция составляет 1047 видов из 443 родов 123 семейств, адвентивная — 268 видов из 195 родов 61 семейства. В целом флора сосудистых растений Восточного Полесья имеет бореально-температный характер и на современном этапе, под влиянием антропогенного фактора, приобретает термoxерофильные черты. Она формировалась из разных центров видообразования, но с четким преобладанием бореального и средиземноморского. Качественный состав ведущих семейств и родов спонтанной флоры Восточного Полесья и её аборигенной фракции в целом совпадают. Выявлены лишь незначительные отличия в рангах таксонов. Родовой состав адвентивной фракции существенно отличается от аборигенной и спонтанной флоры региона в целом.

Ключевые слова: флора, систематическая структура, Восточное Полесье, аборигенная фракция, адвентивная фракция.

O.V. Lukash

Taras Shevchenko Kyiv National University

THE TAXONOMIC STRUCTURE OF THE FLORA OF EAST POLISSYA

The flora of vascular of plants of East Polissya includes 1315 species belonging to 569 genera and 138 families, its autochthonous (native) fraction comprises 1047 species of 443 genera and 123 families, and the adventive (alien) fraction — 268 species of 195 genera and 61 families. The flora of vascular plants of East Polissya has boreal-temperate features and at the present stage, under the influence of the anthropic factor, achieves some thermoxerophilic features. It was formed on the base of different centers of speciation, but with prevalence of Boreal and Mediterranean centers. Patterns of the qualitative structure of leading families and genera of the spontaneous flora of East Polissya and its autochthonous fraction mainly coincide. Insignificant differences in positions of leading taxa were revealed. The generic composition of the alien fraction essentially differs from those of the autochthonous and spontaneous flora of the region.

Key words: flora, taxonomic structure, East Polissya, native (autochthonous) fraction, alien (adventive) fraction